

Maatschappelijk protest

Het viel iedereen
rauw op het dak.

Terwijl de
stikstofstorm nog
over het land
raasde, ging het
over het giftige
PFAS. Dat
verlamde de hele
bouwwereld

FRANKA VAN DER RIJT

Mede-eigenaren Bram Coremans (links) en Jürgen de Jong van het Bredase grondbedrijf Coremans kunnen weer een beetje lachen na de versoepeling van de strenge PFAS-norm. FOTO MARCEL OTTERSPEER/PIX4PROFS

Daar was het PFAS-monster

Het voelde als een slechte film. Alsof het grondverzetbedrijf van de Gebroeders Coremans in Breda plotseling in een niet te sturen rollercoaster belandde. Oorzaak: PFAS. „Pal voor de bouwvakvakantie kwam wat informatie over een nieuwe strenge norm. Wij maar peinzen waar het over ging. Nou, we hebben het geweten.”

Jürgen de Jong (45), een van de vier directeur-eigenaren van Coremans, blikt terug op een hectisch 2019. Terwijl de stikstofcrisis over het land raasde, stak het giftige PFAS-monster de kop op. „Het was er ineens. Vrijwel niemand had ervan gehoord of erbij stilgestaan. Vanuit het niets viel het rauw op ons dak.”

PFAS dus. Een verzamelnaam van chemische stoffen die vrijkomen bij de productie van bijvoorbeeld regenkleding en antiaanbakpannen. PFAS is kankerwekkend, blijkt uit onderzoek door het RIVM. Omdat het goedje ook in grond en bagger zit, kwam milieuminister Stientje van Veldhoven in juli met een

strenge regel: bij meer dan 0,1 microgram PFAS in een kilo grond, mocht die grond niet meer vrij gebruikt worden.

Bouw- en grondbedrijven reageerden woedend. Duizenden woningbouw- en infraprojecten lagen al op hun gat vanwege stikstof. Met de PFAS-norm erbovenop zou heel bouwland Nederland tot stilstand komen, was de angst.

Bij familiebedrijf Coremans (derde generatie aan het roer, zeventig medewerkers, tachtig tot honderd voertuigen) reageerde aanvankelijk het ongelof. „Iemand in Den Haag roept iets over 0,1, maar niemand weet waar dat op gebaseerd is. Niemand die het verder uitlegt. Makkelijk is dat! Vervolgens blijft het heel lang heel stil in Den Haag en ondertussen gaat de hele sector van grondverzet op slot. Dat geloof je toch niet? Maar het gebeurde toch. Natuurlijk zijn milieu en gezondheid belangrijk, maar we moeten niet doorslaan. Wij werken ook met Belgische opdrachtgevers. Die snapten al helemaal niet waar het over ging. PFAS? Nooit van gehoord.”

Toen de radiostilte voortduurde, maakte ongelof in rap tempo plaats voor opstandigheid en frustratie. „Bedenk dat Coremans zeventig man aan het werk heeft. Daarachter staan evenveel gezinnen die hiervan moeten eten. Medewerkers zagen zichzelf al op straat staan en werden steeds bozer omdat Den Haag geen daadkracht toonde. Kabinet

en politiek hebben dit zwaar onderschat. De frustratie was op enig moment zo groot, dat ook in ons bedrijf stemmen op gingen voor radicale acties. Als ze in Den Haag doof blijven, moeten we desnoods de Moerdijkbrug of Schiphol blokkeren. Eens kijken of ze doof blijven. Dat was de sfeer. Heel begrijpelijk. Je vraagt je werkelijk af of Den Haag enig besef heeft hoe dit doorwerkt bij bedrijven en mensen die gewoon hard moeten werken voor hun boterham”, zegt De Jong.

Op woensdag 30 oktober was Coremans van de partij tijdens het grote protest van de bouwwereld op het Malieveld in Den Haag. Daar stonden ze, compleet met materieel. Als er toch niet gewerkt mag worden, dan maar met vrachtwagens en shovels naar het Malieveld. Het zware geschut hielp de sector om men-taal overeind te blijven. Maar het duurde tot eind november voordat minister Van Veldhoven de gewraakte norm versoepelde van 0,1 naar 0,8 microgram PFAS per kilo grond.

De sector kreeg daarmee wat lucht, zegt De Jong. „Gelukkig is er weer grondhandel mogelijk, maar het duurt nog maanden voordat we weer volle bak kunnen draaien.” Hij schat de omzetschade op ettelijke tonnen. De kans dat die schade wordt vergoed, is nihil. Door de PFAS-crisis kon Coremans, dat werk verzet voor grote jongens zoals BAM, Heijmans, KWS en baggeraar Boskalis,

geen grond leveren voor bijvoorbeeld woningbouwproject Bouverijen in Teteringen. „Als dagelijks vier, vijf wagens op ons terrein stil blijven staan, gaat het financieel heel hard omlaag.”

De minister moet de PFAS-teugels nog verder laten vieren, vinden ze bij Coremans. „Trek de norm op naar ten minste 3,0 microgram. Dan kan tachtig tot negentig procent van de projecten weer los. Uit onderzoek blijkt dat PFAS pas goed te analyseren is bij een waarde van 5,0.”

De Jong hoopt dat het kabinet in 2020 definitief beleid afkondigt met ‘werkbare normen’. „Ik hoop ook dat ze wat geleerd hebben van deze ellende. Dat je de boel eerst goed op een rij moet hebben voordat je de ene of andere richtlijn uit de hoge hoed tovert.” Zijn vertrouwen in de politiek kreeg een flinke knauw.

Tegelijkertijd snapt de ondernemer hoe lastig het tegenwoordig is om dingen voor elkaar te krijgen. „Zie nog maar besluiten te nemen met zoveel politieke partijen die allemaal iets anders willen.” Daar komt bij, zegt De Jong, dat Nederland zo klein en dichtbevolkt is dat bedrijvigheid bijna standaard problemen oplevert. „Maar er moet ook gewoon geld worden verdiend. De frustratie zit in het gegeven dat Nederland altijd het beste jongetje in de klas wil zijn. Als het gaat om PFAS: waarom moeten wij het zo nodig anders doen dan in de ons omringende landen?”

**Medewerkers zagen
zichzelf al op straat staan.
Ze werden steeds bozer**